



Dr. sc. **Sandra Debeljak**
viši pred.

Veleučilište u Rijeci
sandra.debeljak@veleri.hr



Davorin Jurković
mag. ing. traff.

HŽ Infrastruktura d.o.o.
davorinjurkovi@gmail.com

PRAVNA REGULATIVA VAŽNA ZA IZVRŠNE RADNIKE I STROJOVOĐE U ŽELJEZNIČKOME PROMETU

Pravna regulativa vezana uz izvršne radnike i strojovođe obuhvaća znatan broj zakona i podzakonskih akata, opće akte poslodavca kao i izravnu primjenjivost pravnih akata Europske unije. U cilju njihove usklađenosti strojovođe i prometni dispečeri svakako trebaju biti u kategoriji izvršnih radnika koji obavljaju poslove vezane uz reguliranje željezničkog prometa te poslove vezane uz sigurnost željezničkog sustava.

UDK: 349:625.1

1. Uvod

Izvršni radnici u željezničkome prometu važan su dio ukupnog osiguravanja sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava. Na njih se primjenjuje cijeli niz željezničkih propisa, koje s jedne strane donosi država kroz svoja tijela državne vlasti, a s druge strane poslodavac kroz svoje opće akte, odnosno individualne ugovore o radu. Svakako treba istaknuti i prava, obveze i odgovornosti iz rada i na temelju rada koji za ove radnike proizlaze iz njihova relevantnoga kolektivnog ugovora. O toj pravnoj regulativi i o tome kako se ona ogleda u praksi govorit će se u ovome radu, i to predstavlja prvi dio istraživanja kojim se bave autori ovog rada. U drugome dijelu istraživanja autori imaju za cilj kroz anketno istraživanje obuhvatiti što veći broj izvršnih radnika u Republici Hrvatskoj i dobiti odgovore na pitanja koja se izravno odnose na

njihov radnopravni status, materijalne radne uvjete, ali i na one specifičnosti i izazove s kojima se susreću u obavljanju svojeg posla. Pravo Europske unije sa svoje strane postavlja zajednički okvir za usklađen pristup sigurnosti željezničkog prometa u Europskoj uniji, među ostalim, kroz uvjete postavljene kroz uvjerenja i potvrde o sigurnosti, kojima se uspostavljaju sigurnosti okviri za upravitelje željezničke infrastrukture te same prijevoznike. Pravila za izvršne radnike svakako svoje ishodište nalaze i u pravu EU-a, i to kroz izravnu primjenjivost pravnih akata EU-a te kroz ostvarenje ciljeva koji su postavljeni kroz direktive EU-a i ostale propise Europske unije.

Kada je riječ o zaposlenim osobama u željezničkome prometu, posljednji dostupni podatci Državnog zavoda za statistiku (iz 2021. godine) govore o broju od nešto manje od osam tisuća ukupno

zaposlenih osoba u toj grani prometa. Iz slike 1. vidljivo je kako je taj broj u znatnijoj mjeri manji od onoga koji je bio prije jedanaest godina.

Razloge za to svakako je moguće naći u daljnjim podacima Državnog zavoda, koji pokazuju kako je, na primjer, u 2010. prevezeno više od 69 milijuna putnika u željezničkome prometu, dok je u 2021. bilo prevezeno otprilike 10 milijuna putnika. Ako se uzme relevantnija 2019. godina¹, riječ je o 19 855 000 prevezenih putnika [1]. Kada je riječ o ukupnome broju zaposlenih u HŽ Infrastrukturi d.o.o., na dan 31. prosinca 2021. taj je broj iznosio 4663 zaposlene osobe [2]. Zanimljiv je podatak koji iznose drugi autori, a prema kojemu je prometni sustav Republike Hrvatske od 1987. do 2015. smanjen za gotovo 57 tisuća radnih mjesta, a u istome razdoblju željeznički promet bilježi smanjenje od gotovo 27 tisuća radnih mjesta ili

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU CROATIAN BUREAU OF STATISTICS		2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Zaposleni – ukupno	Total	12 556	12 468	11 510	10 211	9 080	8 855	8 702	8 647	8 487	8 672	8 307	7 846
Operativni poslovi i promet	Operations and traffic	6 534	6 423	4 589	4 506	4 001	4 004	3 855	3 799	3 753	3 765	3 495	3 321
Vužni i vuženi vozni park	Traction and rolling stock	1 616	1 575	2 824	2 018	1 901	1 838	1 808	1 858	1 744	1 796	1 768	1 607
Pruge i radovi	Railways and works	2 821	2 854	2 567	1 727	1 599	1 592	1 552	1 481	1 501	1 607	1 560	1 490
Opća administracija	General administration	1 385	1 175	1 412	1 483	1 305	1 299	1 348	1 373	1 374	1 415	1 401	1 360
Ostali zaposleni u željezničkome prijevozu	Employed in other activities	200	440	118	77	274	122	139	136	115	89	83	78

Slika 1. Statistički prikaz zaposlenih u željezničkome prometu od 2010. do 2021. godine

¹ Godina u kojoj globalna epidemija nije utjecala na tijek prometa u cjelini pa tako ni na željeznički.

47 posto ukupnog smanjenja broja radnih mjesta u prometu. Nakon 1987. broj zaposlenih u prometnome sustavu RH pokazuje tendenciju stalnog pada [3], što pokazuju i posljednji dostupni podaci Državnog zavoda za statistiku [1]. Prema podacima za 2018. godinu, na razini Europske unije, gledajući sadašnjih 27 država članica, u željezničkome prometu bilo je nešto više od pola milijuna zaposlenih osoba [4].

Bez obzira na smanjenje broja zaposlenih u željezničkome prometu, brojke o nešto manje od osam tisuća zaposlenika u željezničkome prometu na razini države te o više od četiri i pol tisuće zaposlenika u trgovačkome društvu HŽ Infrastruktura d.o.o., među kojima su i izvršni radnici, svakako upućuju na potrebu da ih se postavi u središte stručnoga i znanstvenoga istraživanja.

2. Temeljni propisi željezničkog prometa

Propisi Europske unije odnose se na uspostavu jedinstvenoga Europskog željezničkog prostora, sigurnost željeznica, interoperabilnost željezničkog sustava u Europskoj uniji, prava i obveze putnika u željezničkome prometu, usluge javnoga željezničkog prijevoza putnika, ovlaštenja strojovođa, određena pitanja vezana uz radne uvjete mobilnih radnika u interoperabilnome prekograničnom prometu u željezničkome sektoru i druga pitanja. Izravno se primjenjuju na području država članica, a njihova se provedba osigurava i nacionalnim pravnim aktima. Uz navedeno preuzeti su, odnosno prenose se u hrvatsko zakonodavstvo kroz pojedine nacionalne pravne akte. Riječ je o Uredbi (EU) 2016/2338², Direktivi 2012/34/EU

Europskog parlamenta i Vijeća od 21. studenoga 2012. o uspostavi jedinstvenog Europskog željezničkog prostora³, Direktivi (EU) 2016/798 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o sigurnosti željeznica⁴, Direktivi (EU) 2016/797 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o interoperabilnosti željezničkog sustava u Europskoj uniji⁵, Direktivi 2007/59/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o davanju ovlaštenja strojovođama koji upravljaju lokomotivama i vlakovima na željezničkom sustavu Zajednice⁶, Direktivi Vijeća 2005/47/EZ od 18. srpnja 2005. o Sporazumu između Zajednice europskih željeznica (CER) i Europske federacije radnika u prometu (ETF) o određenim pitanjima uvjeta rada mobilnih radnika u interoperabilnom prekograničnom prometu u željezničkom sektoru⁷ i drugima.

Zakon o željeznici (Narodne novine, br. 32/19., 20/21.,114/22; u daljnjem tekstu: Zakon o željeznici), kao jedan od temeljnih propisa u području željezničkog prometa, kroz svoje odredbe preuzima pojedine pravne akte EU-a te osigurava njihovu primjenu, kao i ostali nacionalni zakonski i podzakonski akti. Sadržava pravila koja se primjenjuju na upravljanje željezničkom infrastrukturom i na usluge željezničkoga prijevoza, neovisnost upravitelja infrastrukture i željezničkih prijevoznika, uvjete za pristup željezničkoj infrastrukturi i željezničkim uslugama, dodjelu i korištenje infrastrukturnoga kapaciteta, pravni status željezničke infrastrukture i druga. Sastavni dio toga zakona čini veći broj priloga koji sadržavaju popis sastavnih dijelova željezničke infrastrukture, željezničke usluge koje se pružaju željezničkim prijevoznicima i druga (čl. 1. Zakona o željeznici) [5]. HŽ

Infrastruktura d.o.o. kao upravitelj infrastrukture prvenstveno je odgovoran za upravljanje, održavanje i obnovu željezničke infrastrukture te u sklopu tih ovlasti i odgovornosti željezničkim prijevoznicima dodjeljuje trase vlakova i upravlja željezničkim prometom (čl. 5., st. 1., t. 36. i 37. Zakona o željeznici) [5]. Željeznička infrastruktura u smislu njezina pravnog statusa u vlasništvu je Republike Hrvatske i javno je dobro u općoj uporabi te se ne može otuđiti iz vlasništva Republike Hrvatske, a Vlada RH na prijedlog resornog ministarstva odlukom određuje upravitelja infrastrukture (čl. 71. Zakona o željeznici) [5]. Što sve čini željezničku infrastrukturu navedeno je u Prilogu 1. Zakona, a sukladno upućivanju iz čl. 5., st. 1., t. 44. Zakona [5].

Zakon o regulaciji tržišta željezničkih usluga i zaštiti prava putnika u željezničkom prijevozu (Narodne novine, br. 104/17.) još je jedan temeljni zakonski akt iz područja željezničkog prometa koji uređuje područje regulacije tržišta željezničkih usluga i područje zaštite prava putnika u željezničkome prijevozu, nadležnost i ovlasti nacionalnoga regulatornog tijela (HAKOM-a) u tome području i druga pitanja (čl. 1. navedenoga Zakona) [6].

Željeznički promet kroz različita pitanja uređuju i Zakon o osnivanju Agencije za istraživanje nesreća u zračnom, pomorskom i željezničkom prometu (Narodne novine, br. 54/13., 96/18.), Zakon o ugovorima o prijevozu u željezničkom prometu (Narodne novine, br. 87/96.,114/22), Zakon o povlasticama u unutarnjem putničkom prometu (Narodne novine, br. 97/00., 101/00., 98/19., 133/23.) i mnogi drugi pravni akti.

² Uredbe (EZ) br. 1370/2007 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o uslugama javnog željezničkog i cestovnog prijevoza putnika i stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i (EEZ) br. 1107/70 (SL L 315, 3. 12. 2007.) (u daljnjem tekstu: Uredba (EZ) br. 1370/2007), kako je posljednji put izmijenjena Uredbom (EU) 2016/2338 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1370/2007 u pogledu otvaranja tržišta za usluge domaćeg željezničkog prijevoza putnika (Tekst značajan za EGP) (Službeni list L 354, 23. 12. 2016.)

³ Direktiva 2012/34/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 21. studenoga 2012. o uspostavi jedinstvenog Europskog željezničkog prostora (preinačena) (tekst značajan za EGP) (Službeni list L 343, 14. 12. 2012.), kako je posljednji put izmijenjena Direktivom (EU) 2016/2370 Europskog parlamenta i Vijeća od 14. prosinca 2016. o izmjeni Direktive 2012/34/EU u pogledu otvaranja tržišta za usluge domaćeg željezničkog prijevoza putnika i upravljanja željezničkom infrastrukturom (Tekst značajan za EGP) (Službeni list L 352, 23. 12. 2016.)

⁴ Direktiva (EU) 2016/798 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o sigurnosti željeznica (preinaka) (Tekst značajan za EGP) (Službeni list L 138, 26. 5. 2016.)

⁵ Direktiva (EU) 2016/797 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. svibnja 2016. o interoperabilnosti željezničkog sustava u Europskoj uniji (Tekst značajan za EGP) (Službeni list 138, 26. 5. 2016.)

⁶ Direktiva 2007/59/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2007. o davanju ovlaštenja strojovođama koji upravljaju lokomotivama i vlakovima na željezničkom sustavu Zajednice (Službeni list L 315, 3. 12. 2007.)

⁷ Direktiva Vijeća 2005/47/EZ od 18. srpnja 2005. o Sporazumu između Zajednice europskih željeznica (CER) i Europske federacije radnika u prometu (ETF) o određenim pitanjima uvjeta rada mobilnih radnika u interoperabilnom prekograničnom prometu u željezničkom sektoru (Službeni list L 195, 27. 7. 2005.).

lako se svi pravni akti doneseni u području željezničkoga prometa, kao i mnogi drugi, u izravnijoj ili neizravnijoj vezi odnose na izvršne radnike u željezničkome prometu, pojedini pravni akti u svojim odredbama sadržavaju one norme koje izravno reguliraju uvjete za obavljanje poslova izvršnih radnika, njihov radnopravni status, prava i obveze koje proizlaze iz posebnosti njihova posla i ta su pravila obrađena u nastavku.

3. Primjena propisa na izvršne radnike

Zakon o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava (Narodne novine, br. 63/20.; u daljnjem tekstu: Zakon o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava) u svojoj XIV. glavi posebno regulira pitanja vezana uz izvršne radnike, propisujući poslove koje obavljaju, uvjete koje moraju ispunjavati kako bi mogli obavljati poslove izvršnog radnika i druga pitanja. Zbog specifičnosti posla na strojovode se u nekim dijelovima primjenjuju posebna pravila iz glave XV. toga Zakona. Treba istaknuti kako Zakon o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava već u čl. 3., st. 2. određuje da se na pitanja o izvršnim radnicima primjenjuju i odredbe propisa kojima se uređuje područje rada i obrazovanja [7]. Tako se u praksi dolazi do toga da posao izvršnih radnika iz područja sigurnosti spada u jedan od najodgovornijih i zahtijeva maksimalnu koncentraciju tijekom rada, jer i najmanja pogreška može imati kobne posljedice, kako materijalne naravi tako i po ljudske živote.

3.1. Poslovi koje obavljaju izvršni radnici

Izvršni radnici su radnici koji obavljaju poslove vezane uz sigurnost željezničkog sustava, posebno poslove u kojima neposredno sudjeluju tijekom željezničkog prometa (čl. 104., st. 1. Zakona o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava) [7]. Pravilnik o popisu poslova izvršnih radnika željezničkog sustava (Narodne novine, br. 53/15., 63/20., u daljnjem tekstu: Pravilnik o popisu poslova izvršnih radnika) propisuje popis poslova koje obavljaju izvršni radnici te se odnosi na radnike upravitelja infrastrukture i radnike željezničkog prijevoznika. Poslovi koje obavljaju izvršni radnici odnose se na poslove reguliranja prometa vlakova, na poslove vezane uz tijek vo-

žnje vlaka za prijevoz putnika ili tereta, radnog vlaka, lokomotive, manevarske lokomotive i vozila za posebne namjene s vlastitim pogonom (u daljnjem tekstu: vlak) te na poslove na održavanju željezničkih infrastrukturnih podsustava (čl. 4., st. 1., 3. i 4. Pravilnika o popisu poslova izvršnih radnika) [8].

Poslovi koje obavljaju izvršni radnici uključuju:

1. upravljanje vlakom
2. praćenje vlaka
3. utvrđivanje ispravnosti opreme u vlaku koja se odnosi na sigurnost (kočni uređaji i ostalo)
4. obavljanje probe kočnica u vlaku
5. kvačenje i otkvačivanje vozila
6. sastavljanje i rastavljanje vlaka i promjena sastava vlaka
7. utvrđivanje ispravnosti sastava vlaka
8. pregled tehničke ispravnosti vagona
9. utvrđivanje pravilnog utovara tereta
10. osiguravanje vozila od samopokretanja
11. organiziranje, nadzor i usklađivanje manevarskog rada
12. pripremu vlaka (priprema dokumentacije)
13. utvrđivanje prohodnosti pruge tijekom vožnje vlaka i manevriranja
14. postavljanje i osiguravanje puta vožnje (voznog puta)
15. postavljanje skretnica
16. pripremu i otpremu vlaka
17. odobravanje kretanja vlaka
18. reguliranje prometa vlakova
19. osiguravanje prometa na željezničko-cestovnim prijelazima
20. upravljanje uređajima i postrojenjima željezničkih infrastrukturnih podsustava i njihovih dijelova te praćenje njihova rada
21. obilazak i utvrđivanje stanja te pregled ispravnosti i prohodnosti željezničke pruge
22. utvrđivanje stanja i neposredno održavanje željezničkih infrastrukturnih podsustava i njihovih dijelova, uključujući otklanjanje neispravnosti uređaja i postrojenja (čl. 2. Pravilnika o popisu poslova izvršnih radnika) [8].

Popis radnih mjesta na kojima se obavljaju poslovi izvršnih radnika koji je donesen na temelju Pravilnika o popisu poslova izvršnih radnika čini Prilog 6.

Pravilnika o organizaciji HŽ Infrastrukture d.o.o. (HŽI-660) (Službeni vjesnik HŽ Infrastrukture d.o.o., godina LII/LXI, broj 3, Zagreb, 23. ožujka 2022.). Taj je Pravilnik imao nekoliko izmjena i dopuna, i to 11. travnja 2022. godine 1. izmjene i dopune (Službeni vjesnik HŽ Infrastrukture d.o.o., godina LII/LXI, broj 5, Zagreb, 12. travnja 2022.), 17. svibnja 2022. godine 2. izmjene i dopune (Službeni vjesnik HŽ Infrastrukture d.o.o., godina LII/LXI, broj, 7, Zagreb, 24. svibnja 2022.) te 23. prosinca 2022. 3. izmjene i dopune (Službeni vjesnik HŽ Infrastrukture d.o.o., godina LII/LXI, broj 14, Zagreb, 23. prosinca 2022.). U daljnjem će se tekstu za navedeni Pravilnik sa svim važećim izmjenama i dopunama koristiti naziv Pravilnik o organizaciji HŽ Infrastrukture [9].

Pravilnik o organizaciji HŽ Infrastrukture uređuje unutarnji ustroj tvrtke HŽ Infrastrukture d.o.o. te utvrđuje organizacijske cjeline u kojima se obavljaju pojedini poslovi i osobe koje njima upravljaju. Također utvrđuje radna mjesta i opise poslova tih radnih mjesta unutar tih cjelina (čl. 1. Pravilnika o organizaciji HŽ Infrastrukture) [9]. Opisi poslova organizacijskih jedinica i njihovih ustrojbenih cjelina određeni su Prilogom 3. (čl. 2., st. 5. Pravilnika o organizaciji HŽ Infrastrukture) [9].

3.2. Uvjeti za izvršnog radnika

Izvršni radnik mora imati najmanje 18 godina života i ispunjavati uvjete u pogledu fizičke i psihičke sposobnosti te stručne osposobljenosti za samostalno obavljanje poslova. Kod njegova zapošljavanja željeznički prijevoznik i upravitelj infrastrukture uzimaju u obzir njegovo prethodno stručno osposobljavanje, obrazovanje i radno iskustvo, s time da mogu zaposliti i radnika koji nije stručno osposobljen za obavljanje poslova vezanih uz sigurnost željezničkog sustava. U takvome slučaju radniku moraju mu osigurati stručno osposobljavanje (čl. 105. Zakona o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava) [7].

3.3. Zdravstvena sposobnost i zdravstveni pregledi

Izvršni radnik mora imati odgovarajuću zdravstvenu sposobnost za obavljanje poslova izvršnih radnika. Ta sposobnost uključuje fizičku i psihičku sposobnost. Zdravstvena se sposobnost utvrđuje

zdravstvenim pregledom te se o zdravstvenoj sposobnosti, odnosno fizičkoj i psihičkoj sposobnosti izvršnog radnika izdaje uvjerenje o zdravstvenoj sposobnosti. Utvrđuje se prethodno te se mora provjeravati periodično i u propisanim prilikama izvanredno. Zdravstvene preglede obavljaju zdravstvene ustanove, trgovačka društva koja obavljaju djelatnost medicine rada i specijalisti medicine rada u privatnoj praksi.

Upravitelj infrastrukture i željeznički prijevoznik u sklopu svojeg sustava upravljanja sigurnošću moraju uspostaviti i dokumentirati postupak koji provode radi osiguranja ispunjavanja zdravstvene sposobnosti, odnosno fizičke i psihičke sposobnosti izvršnih radnika te su odgovorni za to da se zdravstvena sposobnost, odnosno fizička i psihička sposobnost izvršnog radnika provjerava periodično, a u propisanim prilikama i izvanredno.

Ako procijeni da njegova zdravstvena sposobnost, odnosno fizička i psihička sposobnost dovode u pitanje sposobnost za obavljanje posla, obveza je izvršnog radnika da odmah o tome obavijesti željezničkog prijevoznika ili upravitelja infrastrukture (čl. 106., st. 1. – 6. i čl. 107., st. 1. Zakona o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava) [7].

U skladu s čl. 106., st. 7. Zakona za izvršne radnike, osim strojovođa, uvjeti zdravstvene sposobnosti, način i rokovi prethodnih, periodičnih i izvanrednih provjera zdravstvene sposobnosti propisani su Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti, načinu i postupku utvrđivanja prisutnosti alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari u organizmu izvršnih radnika željezničkog sustava (Narodne novine, br. 122/16., 63/20.; u daljnjemu tekstu: Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti ili Pravilnik). Članak 2. Pravilnika detaljnije propisuje na koje se izvršne radnike primjenjuje, odnosno koje poslove obavljaju izvršni radnici na koje se primjenjuje, a primjenjuje se i na izvršne radnike koji obavljaju posao reguliranja prometa vlakova [10].

Izvršni radnik mora ispunjavati opće zdravstvene uvjete i ne smije bolovati od bolesti i stanja koja ih mogu uzrokovati, nagloga gubitka svijesti, narušavanja svjesnosti ili koncentracije te drugih bolesti i stanja propisanih Pravilnikom.

Također mora ispunjavati odgovarajuće vidne zahtjeve te imati dostatan sluh da može razgovijetno obavljati telefonske razgovore te jasno čuti upozoravajuće tonove i radijske poruke, a dopuštena je upotreba slušnih pomagala.

Pravilnikom je regulirano što obuhvaća prethodni pregled zdravstvene sposobnosti izvršnog radnika te od čega se sastoji psihologijsko testiranje kao dio prethodnog pregleda zdravstvene sposobnosti, a propisuje i sadržaj periodičnog pregleda zdravstvene sposobnosti izvršnog radnika, dok o sadržaju izvanrednog pregleda zdravstvene sposobnosti izvršnog radnika odlučuje specijalist medicine rada nakon uvida u razlog pregleda.

Prethodni pregled zdravstvene sposobnosti izvršnog radnika obavlja se u slučaju novog zapošljavanja prije zasnivanja radnog odnosa ili u slučaju raspoređivanja zaposlenika na poslove u cilju ocjene sposobnosti za obavljanje poslova kao izvršnog radnika.

Periodičan pregled zdravstvene sposobnosti izvršnog radnika obavlja se svakih pet godina za osoblje u dobi do 40 godina, svake tri godine za osoblje u dobi od 41 do 62 godine ili svake godine za osoblje u dobi iznad 62 godine. Ako to zahtijeva zdravstveno stanje i psihička sposobnost izvršnog radnika, specijalist medicine rada određuje češće preglede. Izvršnog radnika na periodični pregled zdravstvene sposobnosti upućuje poslodavac 30 dana prije isteka tih rokova.

Izvanredni pregled zdravstvene sposobnosti izvršnog radnika obavlja se ako postoji sumnja poslodavca ili opravdani razlog za sumnju u zdravstveno stanje ili psihičku sposobnost izvršnog radnika koja otežava sposobnost za obavljanje poslova, ako postoji opravdana sumnja na upotrebu alkohola, opojnih droga, njezinih metabolita ili psihotropnih tvari, nakon nesreće ili ozbiljne nesreće uzrokovane nepostupanjem ili neispravnim postupanjem izvršnog radnika u kojemu je izvršni radnik sudjelovao te zadobio teže ozljede, nakon svake privremene nesposobnosti za rad zbog bolesti ili ozljede koja je trajala dulje od 120 dana ili na zahtjev izvršnog radnika. Izvršnog radnika na izvanredni pregled zdravstvene sposobnosti upućuje poslodavac po potrebi.

Zdravstvena sposobnost izvršnog radnika utvrđuje se jednom od ocjena: a) sposoban bez klinički značajnijih odstupanja u propisanim nalazima, b) privremeno nesposoban (specijalist medicine rada određuje okvirni datum ponovnog pregleda izvršnog radnika koji je privremeno nesposoban za rad) ili c) trajno nesposoban (čl. 4. – 6. Pravilnika o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti) [10].

3.4. Nekonzumiranje alkohola i ostalih tvari

Zakon o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava u čl. 108. propisuje zabranu konzumacije alkoholnih pića, droge ili psihotropnih stvari za vrijeme rada izvršnih radnika. Izvršni radnik ne smije ni početi obavljati poslove ako je pod utjecajem bilo kojih sredstava koja bi mogla utjecati na njegovu koncentraciju, pozornost ili ponašanje, posebno ako u organizmu ima alkohola, droga ili psihotropnih tvari. Na zahtjev ovlaštenog radnika upravitelja infrastrukture ili željezničkog prijevoznika te željezničkog inspektora izvršni radnik obvezan je pristupiti ispitivanju ima li u organizmu alkohola, opojnih droga ili psihotropnih tvari odgovarajućim sredstvima ili uređajima. Ako odbije ili ne pristupi ispitivanju ili ako se pri ispitivanju ustanovi da je pod utjecajem alkohola, opojnih droga ili psihotropnih tvari, osoba koja provodi ispitivanje zabranit će mu daljnji rad [7].

Način i postupak provjere prisutnosti alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari u organizmu propisan je prethodno navedenim Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti, načinu i postupku utvrđivanja prisutnosti alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari u organizmu izvršnih radnika željezničkog sustava.

Provjeru prisutnosti alkohola u organizmu izvršnog radnika obavlja ovlašteni i za to osposobljeni radnik upravitelja infrastrukture ili željezničkog prijevoznika ili željeznički inspektor. Provjera se provodi alkometrom ili drugim prikladnim uređajem, postupkom ili sredstvom. O svakoj provedenoj provjeri prisutnosti alkohola u organizmu izvršnog radnika, bez obzira na rezultat provjere, sastavlja se zapisnik, koji potpisuju radnik koji je proveo provjeru, izvršni radnik te dva svjedoka koja prisustvuju provjeri. Ako izvršni radnik odbije potpisati zapisnik,

navedeno se unosi u zapisnik na mjestu za potpis izvršnog radnika.

Provjeru prisutnosti opojnih droga, njenih metabolita ili psihotropnih tvari u organizmu izvršnog radnika obavljaju zdravstvene ustanove, trgovačka društva koja obavljaju djelatnost medicine rada i specijalisti medicine rada u privatnoj praksi koristeći relevantne i propisane testove, a izvršnog radnika na provjeru upućuje poslodavac. Nalaz specijalista medicine rada s rezultatom mjerenja prisutnosti opojnih droga, njezinih metabolita ili psihotropnih tvari u organizmu jednako je vrijedan kao zapisnik koji se sastavlja i potpisuje u slučaju provjere prisutnosti alkohola u organizmu izvršnog radnika (čl. 7. i 10. Pravilnika o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti) [10].

Na sva ona pitanja koja se odnose na način i postupak utvrđivanja prisutnosti alkohola, opojnih droga, njezinih metabolita ili psihotropnih koja nisu uređena Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti, načinu i postupku utvrđivanja prisutnosti alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari u organizmu izvršnih radnika željezničkog sustava primjenjivat će se sukladno čl. 3. tog Pravilnika odredbe propisa kojima se uređuje zaštita na radu i odredbe propisa kojima se uređuje sigurnost i interoperabilnost željezničkog sustava [10]. Bitno je istaknuti da se kod rada u izvršnoj službi prema odredbama Zakona o zaštiti na radu, primjenjuje nulta stopa tolerancije na prisutnost alkohola u organizmu jer izvršni radnici svojim djelovanjem izravno utječu na sigurnost u prometu. Na temelju toga može se zaključiti da se prilikom nadzora izvršnih radnika posebna pozornost posvećuje upravo prisutnosti alkohola.

3.5. Stručna osposobljenost izvršnih radnika

Izvršni radnik mora biti stručno osposobljen i tu osposobljenost dokazuje uvjerenjem o položenome stručnom ispitu. Njegovo stručno osposobljavanje obuhvaća stjecanje odgovarajućih znanja i vještina te primjenu teorijskog znanja u praksi, i to u normalnim, otežanim i izvanrednim situacijama. Željeznički prijevoznik i upravitelj infrastrukture koji zapošljava izvršnog radnika u obvezi je u skladu sa Zakonom o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava,

a u sklopu njegova sustava upravljanja sigurnošću, osigurati program osposobljavanja izvršnih radnika, provedbu stručnih ispita i sustav kojim će se osigurati trajna osposobljenost izvršnog radnika te obavljanje njegovih poslova na stručan način. To stručno osposobljavanje i provedbu ispita mogu obavljati sve pravne i fizičke osobe koje ispunjavaju propisane uvjete, uključujući samoga željezničkog prijevoznika odnosno upravitelja infrastrukture pod istim uvjetima (čl. 109. Zakona o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava) [7].

Pravilnik o stručnom osposobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava (Narodne novine, br. 86/17., 63/20.; u daljnjem tekstu: Pravilnik o stručnom osposobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava) propisuje uvjete kojima moraju udovoljavati pravne i fizičke osobe koje provode to stručno osposobljavanje i stručne ispite izvršnih radnika, a propisuje i osnovni program stručnog osposobljavanja, učestalost redovitih provjera znanja te sadržaj uvjerenja o položenom stručnom ispitu te se primjenjuje na sve one izvršne radnike na koje se primjenjuje i Pravilnik o popisu poslova izvršnih radnika željezničkog sustava, također izuzev izvršnih radnika koji obavljaju poslove upravljanja vlakom. Pravilnik o stručnom osposobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava ne primjenjuje se na stjecanje zvanja ili na srednjoškolsko obrazovanje. (čl. 1. i 2. Pravilnika o stručnom osposobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava) [11].

Prije početka osposobljavanja, radniku upravitelja infrastrukture, željezničkog prijevoznika ili druge pravne osobe koji se stručno osposobljava za samostalno obavljanje poslova izvršnih radnika mora biti utvrđena zdravstvena sposobnost, način i postupak utvrđivanja prisutnosti alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari u organizmu te on mora imati završenu srednju strukovnu školu u trogodišnjem ili četverogodišnjem trajanju, kao i odgovarajuću vrstu obrazovanja u području željezničkog prometa. Pravna osoba je dužna svojim općim aktom propisati potrebnu razinu i vrstu obrazovanja za obavljanje pojedinih poslova izvršnih radnika koji su utvrđeni popisom iz Pravilnika o popisu poslova izvršnih radnika željezničkog sustava (čl. 9. st. i čl. 3. st. 1. t. 2. Pravilnika o stručnom os-

posobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava) [11].

Osposobljavanje kandidata koji će nakon osposobljavanja pristupiti stručnome ispitu obuhvaća opći i stručni dio. Opći dio obuhvaća osnovna znanja o propisima kojima se uređuju željeznica, sigurnost i interoperabilnost željezničkog sustava, odgovarajuće propise Europske unije te opće akte pravne osobe kojima se propisuju organizacijska struktura i radnopravni odnosi, dok se stručni dio sastoji od teorijskog i praktičnog dijela, a program stručnog dijela osposobljavanja pravna je osoba obvezna propisati općim aktom (čl. 10. Pravilnika o stručnom osposobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava) [11]. Pravilnik sadržava dodatne odredbe o programu stručnog osposobljavanja u članku 11. [11]

Kako bi kandidati mogli pristupiti stručnome ispitu, moraju biti stručno osposobljeni kroz opći i posebni dio osposobljavanja, a prilikom prijave ispita prilažu i relevantnu dokaznu dokumentaciju vezanu uz provedeno osposobljavanje (izvedbeni plan i program stručnog osposobljavanja koji izrađuje mentor kandidata, odnosno radnik upravitelja infrastrukture, željezničkog prijevoznika ili druge pravne osobe zadužen za stručno vođenje i nadziranje kandidata kroz procese stručnog osposobljavanja i polaganja stručnog ispita te dnevnik rada koji kandidat vodi tijekom stručnog osposobljavanja; čl. 12. i čl. 3., st. 1., t. 3. Pravilnika o stručnom osposobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava) [11]. Pravilnik u čl. 13. propisuje okvirna područja stručnog ispita te nameće pravnoj osobi obvezu detaljnije razradbe ispitnih područja općim aktom [11].

Stručni ispit sastoji se od teorijskog i praktičnog dijela i polaže se pred ispitnim povjerenstvom upravitelja infrastrukture, željezničkog prijevoznika ili druge pravne osobe koji ispunjavaju uvjete vezane uz organizacijsku strukturu, prostorne uvjete, raspoloživost odgovarajuće opreme i druge sukladno čl. 4. Pravilnika, a kandidat može pristupiti polaganju ispita najviše tri puta, nakon čega gubi to pravo kod te pravne osobe (čl. 14. Pravilnika o stručnom osposobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava) [11].

Pravna osoba obvezna je osigurati trajnu stručnu osposobljenost izvršnih radnika, i to kroz redovito proučavanje, redovitu provjeru znanja koja se provodi najmanje jedanput u pet godina, izvanredno poučavanje, izvanrednu provjeru znanja, izvanredni praktični rad pod nadzorom bez polaganje ispita odnosno njegova polaganje, a koji se obavlja na željezničkoj infrastrukturi i željezničkim vozilima (čl. 16. Pravilnika o stručnom osposobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava) [11].

3.6. Nadzor rada izvršnih radnika

Na željezničkome prijevozniku odnosno upravitelju infrastrukture odgovornost je za nadzor izvršnih radnika koje zapošljavaju u pogledu njihove zdravstvene sposobnosti, odnosno fizičke i psihičke sposobnosti, te stručne osposobljenosti. Ako bi rezultati nadzora doveli u pitanje sposobnost izvršnog radnika za obavljanje njegova posla ili valjanost uvjerenja o položenome stručnom ispitu, te su osobe obvezne bez odgađanja poduzeti potrebne mjere radi osiguranja sigurnosti željezničkog sustava. Željeznički prijevoznik i upravitelj infrastrukture odgovorni su i za to da izvršni radnici koje zapošljavaju nisu ni u jednome trenutku tijekom posla pod utjecajem bilo kojih sredstava koja bi mogla utjecati na njegovu koncentraciju, pozornost ili ponašanje te mogu narediti ispitivanja kojima bi to provjerili. Ovisno o rezultatima moraju poduzeti potrebne mjere, također bez odgađanja, kako bi osigurali sigurnost željezničkog sustava (čl. 110. Zakona o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava) [7].

3.7. Radno vrijeme izvršnih radnika

Zakon o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava već u čl. 3., st. 2. određuje da se na pitanja o izvršnim radnicima primjenjuju i odredbe propisa kojima se uređuje područje rada [7]. U čl. 111. Zakon propisuje kako radno vrijeme izvršnog radnika određuje upravitelj infrastrukture ili željeznički prijevoznik, s time da radno vrijeme izvršnog radnika u jednoj smjeni ne smije trajati dulje od 12 sati. Za strojovođu koji upravlja vlakom koji prevozi putnike ta je granica na 10 sati, s time da vrijeme neprekidne vožnje ne smije biti dulje od šest sati odnosno pet sati ako strojovođa upravlja vlakom za prijevoz putnika. Zakon sadr-

žava i ostale odredbe o radnome vremenu za mobilne radnike [7]. Kada je riječ o prometnicima vlakova važno je istaknuti da je radno vrijeme prometnika vlakova propisano Poslovnim redom kolodvora II. Dio te se ona u praksi mogu razlikovati od kolodvora do kolodvora.

3.8. Neke odredbe iz Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture d.o.o.

Kolektivni ugovor HŽ Infrastrukture [13] sastoji se od dvaju dijelova, i to od prvoga dijela kojim se uređuju radnopravni odnosi kao što su zasnivanje radnog odnosa, zaštita života, zdravlja i privatnosti, zaštita posebnih kategorija radnika, probni rad, obrazovanje i osposobljavanje za rad, radno vrijeme, odmori i dopusti te drugo, a u drugome dijelu posebno je uređeno pitanje plaća, dodatka na plaću, naknada plaće i materijalnih prava radnika. Uz Prijelazne i završne odredbe, koje sadržavaju znatna određenja o stupanju na snagu i trajanju kolektivnog ugovora i druga, Kolektivni ugovor HŽ Infrastrukture sadržava i sedam priloga: Prilog 1. Rangovi pruga i rangovi kolodvora, Prilog 2. Cijene sata rada, Prilog 3. Radnopravna zaštita od poslovno uvjetovanih otkaza, Prilog 4. Popis sindikalnih povjerenika iz članka 214., Prilog 5. Pravilnik o raspisivanju i provedbi internog natječaja u HŽI d.o.o. pri popunjavanju slobodnih radnih mjesta, Prilog 6. Poslovnik o radu Povjerenstva za tumačenje i praćenje primjene Kolektivnog ugovora te Prilog 7. Popis radnih mjesta na poslovima s posebnim uvjetima rada (čl. 10. Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture) [12].

U nastavku izdvojene su pojedine odredbe iz Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture, uzimajući u obzir i određenja iz državnog izvora prava, Zakona o radu (Narodne novine, br. 93/14., 127/17., 98/19., 151/22., 64/23; u daljnjem tekstu: Zakon o radu) [14]. Tako Zakon o radu u članku 15. propisuje obvezni sadržaj pisanoga ugovora o radu, odnosno potvrde o sklopljenome ugovoru o radu. Na temelju Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture poslodavac je obavezan u ugovoru utvrditi i trajanje pripravničkog staža, raspored radnog vremena (jednokratno, dvokratno, smjenski rad, nejednakomjerni smjenski rad), radno mjesto s posebnim uvjetima (sigurnost prometa), trajanje stanke te klauzulu o trajanju zabrane konkurencije (čl. 15. KU HŽI) [12].

Ako radnik radi prekovremeno, ukupno trajanje rada radnika ne smije biti duže od 50 sati na tjedan odnosno od 180 sati na godinu, osim ako je ugovoreno kolektivnim ugovorom, u kojemu slučaju ne može trajati duže od 250 sati na godinu (čl. 65. Zakona o radu) [14]. Kolektivni ugovor HŽ Infrastrukture tu mogućnost od 250 sati na godine predviđa u članku 54., st. 5. [12]

Zakon o radu predviđa najmanje četiri tjedna godišnjeg odmora na koji radnik ima pravo za svaku kalendarsku godinu, s time da maloljetnici i radnici koji rade na poslovima na kojima uz primjenu mjera zaštite i sigurnosti na radu nije moguće zaštititi radnika od štetnih utjecaja imaju pravo na godišnji odmor od najmanje pet tjedana. Istodobno je Zakonom o radu predviđena mogućnost da se trajanje godišnjeg odmora utvrdi i u dužemu trajanju kolektivnim ugovorom, sporazumom radničkog vijeća i poslodavca, pravilnikom o radu ili ugovorom o radu (čl. 77., st. 1. i 2. Zakona o radu) [14]. Navedeno slijedi i Kolektivni ugovor HŽ Infrastrukture te se radnicima osigurava godišnji odmor u trajanju od najmanje četiri tjedna, odnosno 20 radnih dana, a radniku mlađemu od 18 godina godišnji odmor ne može biti kraći od 27 radnih dana, dok radnici koji rade na radnim mjestima na kojima se staž osiguranja računa s uvećanim trajanjem, radnici na poslovima s posebnim radnim uvjetima, radnici na poslovima na kojima ih ni uz primjenu mjera zaštite na radu nije moguće zaštititi od štetnih utjecaja te radnici donori organa imaju pravo na najmanje 30 radnih dana godišnjeg odmora ako imaju više od deset godina ukupnoga radnog staža na tim radnim mjestima, odnosno poslovima, odnosno najmanje 28 radnih dana godišnjeg odmora ako imaju manje od deset godina radnog staža na tim radnim mjestima, odnosno poslovima (čl. 62., st. 1. – 3. KU-a HŽI-a) [12]. Popis tih radnih mjesta naveden je u Prilogu 7. Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture (u tom je prilogu naveden popis radnih mjesta na kojima se staž osiguranja računa s uvećanim trajanjem, radnici na poslovima s posebnim radnim uvjetima kao i radnici na poslovima na kojima ih ni uz primjenu mjera zaštite na radu nije moguće zaštititi od štetnih utjecaja), a u te kategorije poslova ulaze radna mjesta glavnoga prometnog dispečera, projektanta voznog reda prema *ad hoc* zahtjevima, TK dispečera,

vode smjene CDU-a, šefa kolodvora te pomoćnika šefa kolodvora, prometnika vlakova te prometnika vlakova na TK pruži i mnoga druga. Maksimalno trajanje godišnjeg odmora u skladu s Kolektivnim ugovorom HŽ Infrastrukture je 34 radna dana (čl. 62., st. 6. Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture) [12].

Zakon o stažu osiguranja s povećanim trajanjem (Narodne novine, br. 115/18., 34/21.; u daljnjem tekstu: Zakon o stažu osiguranja s povećanim trajanjem) u članku 15. utvrđuje koja su to osobito teška i za zdravlje i radnu sposobnost štetna radna mjesta u željezničkome prometu. Među ostalim, to je radno mjesto strojovođe električnih vučnih i dizelskih vučnih vozila za prugu, kod kojeg se svakih 12 mjeseci provedenih na tome radnom mjestu staž osiguranja računa kao 16 mjeseci (čl. 15., st. 1., t. 1. i st. 2. Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem)[15]. To su i radna mjesta rukovatelja manevre i manevrista, odgovarajuća radna mjesta prometnika vlakova, strojovođe na manevri, pomoćnika strojovođe i druga (čl. 15., st. 1., t. 2. – 9. Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem) [15]. Svakih 12 mjeseci provedenih na tim radnim mjestima računa se u staž osiguranja kao 14 mjeseci (čl. 15., st. 3. Zakona o stažu osiguranja s povećanim trajanjem) [15].

U radnopravnome zakonodavstvu svakako vrijedi načelo propisano u čl. 9., st. 3. Zakona o radu prema kojemu se za radnika primjenjuje najpovoljnije pravo, ako Zakonom o radu nije određeno drugačije, u slučaju kada je neko pravo iz radnog odnosa različito uređeno ugovorom o radu, pravilnikom o radu, sporazumom sklopljenim između radničkog vijeća i poslodavca, kolektivnim ugovorom ili zakonom [14].

Kolektivni ugovor HŽ Infrastrukture posebno regulira pitanja radnih uvjeta i zaštite na radu. Radnik ima pravo na zaštitu na radu koja je primjerena tehničko-tehnoškim dostignućima u skladu sa Zakonom o zaštiti na radu te Pravilnikom o zaštiti na radu HŽ Infrastrukture (čl. 127. Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture) [12]. Posebno se propisuje obveza poslodavca da svaka tri mjeseca pisanim putem izvjesti povjerenike radnika za zaštitu na radu i radničko vijeće o opasnostima i štetnostima po sigurnost

i zdravlje te o mjerama koje je poduzeo i koje će poduzeti radi unapređenja sigurnosti i zaštite zdravlja (definirane procjenom rizika; čl. 128. st. 5. Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture) [12]. Kolektivni ugovor HŽ Infrastrukture sadržava znatan broj odredbi kojima prilično detaljno regulira ta pitanja (na primjer, detaljne odredbe o ergonomiji, smanjenju opterećenja pri radu sa zaslonom, uvjetima radnog mjesta i dr.) koja su uz odredbe Kolektivnog ugovora regulirana velikim brojem pravnih pravila iz Zakona o zaštiti na radu, podzakonskih propisa donesenih na temelju tog Zakona, ali i iz cijelog niza drugih pravnih izvora. Budući da su poslovi izvršnih radnika u željezničkome prometu poslovi s posebnim radnim uvjetima, to navedena pravna pravila dobivaju na dodatnoj važnosti radi zaštite zdravlja na radu. Ugovorne stranke Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture utvrđuju da je pitanje zaštite na radu i sigurnog rada radnika od temeljne važnosti i da će u provedbi tih mjera surađivati međusobno, ali i s ovlaštenim i nadležnim tijelima u Republici Hrvatskoj (čl. 135., st. 5. Kolektivnog ugovora HŽ Infrastrukture) [12].

4. Zaključak

Radnopravni odnosi i ostala pitanja koja se tiču izvršnih radnika sveobuhvatna su i regulirana nizom željezničkih propisa. Na državnoj razini djelokrug njihova rada i ulogu izvršnih radnika u tijeku željezničkog prometa regulira znatan broj zakonskih i podzakonskih pravnih akata iz čijih je odredbi vidljivo kako je izvršna služba vrlo važan dio sigurnosti te vrste prometa. Uz navedene akte cijeli niz propisa, od kolektivnog ugovora, preko općih akata poslodavca do drugih izvora prava, uređuju radnopravni status izvršnih radnika te donose cijeli niz pravila na temelju kojih oni obavljaju svoje poslove.

Obuhvat svih pravnih pravila koja se odnose na zapošljavanje, radne uvjete i obavljanje poslova izvršnih radnika zahtijeva da se tom tematikom posebno bavi u široj formi. Ipak, autori su kroz formu ovakvog rada željeli dotaknuti neka pitanja pravne regulative koja je važna za te zaposlenike kako bi skrenuli pozornost na važnost i kompleksnost izvršne službe u željezničkome prometu. Autori smatraju da neke kategorije kao što su strojovođe i prometni dispečeri

trebaju biti vraćeni u kategoriju izvršnih radnika jer ta radna mjesta zahtijevaju stručnost i odgovornost te po opisu poslova tamo svakako spadaju, a navedeno je važno i zbog tradicije unutar hrvatskih željeznica jer su ta radna mjesta uvijek bila kategorizirana kao izvršni radnici. Ponajprije se misli na zakonsku regulativu koja strojovođe odvaja od ostalih izvršnih radnika, dok u HŽ Infrastrukтури strojovođe A-kategorije ipak jesu izvršni radnici. S druge strane po internoj regulativi HŽ Infrastrukture prometni dispečer, koji po opisu poslova sudjeluje u reguliranju prometa vlakova, nije uvršten u izvršne radnike, što bi on svakako mogao i trebao biti.

Zbog smanjivanja broja izvršitelja na radnim mjestima koja su propisana organizacijskom strukturom javlja se problem preopterećenosti radnika na određenim radnim mjestima. Zbog toga je autorima cilj usmjeriti se u nastavku istraživanja i na povratne informacije iz prakse kroz anketno istraživanje zaposlenika u izvršnoj službi, kako bi ono činilo temelj i za druga daljnja istraživanja. Istraživanje iz prakse svakako će otvoriti i neka nova pitanja i odgovoriti na pitanja u kojoj su mjeri izvršni radnici upoznati s pravnom regulativom koja se na njih odnosi, kakvi su njihovi radni uvjeti i radnopravni status u praksi i druga. Izvršni radnici važan su dio sigurnosti željezničkog prometa i sve što se tiče njihova zaposlenja i rada, od uvjeta koje trebaju ispuniti kako bi se mogli zaposliti u izvršnoj službi, preko njihova osposobljavanja do svih onih pravnih pravila na kojima temelje svoje postupanje i rad, svakako treba staviti u što veći fokus znanstvenog i stručnog istraživanja. U tome smislu ovaj je rad početak znanstvenostručnog istraživanja i prikaza te tematike.

U idućemu razdoblju autori planiraju u suradnji sa svim dionicima provesti anketno istraživanje te na temelju dobivenih rezultata pokušati dati i prijedlog kojim bi se zakonski i podzakonski akti trebali prilagoditi pri uvođenju strojovođa i prometnih dispečera u kategoriju izvršnih radnika i na koji bi se način eventualno promjenama u organizacijskoj strukturi omogućilo učinkovitije obavljanje radnih zadaća unutar tvrtke HŽ Infrastrukture d.o.o.

LITERATURA

- [1] <https://www.dzs.hr/>, pristupljeno u prosincu 2022.
- [2] <https://www.hzinfra.hr/naslovna/o-nama/>, pristupljeno u prosincu 2022.
- [3] Pupavac, D.: Zaposlenost u željezničkome prometu: pogled unatrag i pogled u budućnost, *Željeznice 21*, Vol 16, No 4: str. 7 – 13., 2017., dostupno na: <https://hr-cak.srce.hr/193258>, pristupljeno u veljači 2023.
- [4] European Commission, Directorate-General for Mobility and Transport, EU transport in figures: statistical pocketbook 2021, Publications Office, 2021, <https://data.europa.eu/doi/10.2832/733836>, pristupljeno u prosincu 2022.
- [5] Zakon o željeznici, Narodne novine 32/19, 20/21, 114/22
- [6] Zakon o regulaciji tržišta željezničkih usluga i zaštiti prava putnika u željezničkom prijevozu, Narodne novine 104/17
- [7] Zakon o sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava, Narodne novine 63/20
- [8] Pravilnik o popisu poslova izvršnih radnika željezničkog sustava, Narodne novine 53/15, 63/20
- [9] Pravilnik o organizaciji HŽ Infrastrukture d.o.o. (HŽI-660), Službeni vjesnik HŽ Infrastrukture d.o.o., godina LII/LXI, broj 3, Zagreb, 23. ožujka 2022. i njegove izmjene i dopune od 11. travnja 2022. godine 1. izmjene i dopune (Službeni vjesnik HŽ Infrastrukture d.o.o., godina LII/LXI, broj 5, Zagreb, 12. travnja 2022.), 17. svibnja 2022. godine 2. izmjene i dopune (Službeni vjesnik HŽ Infrastrukture d.o.o., godina LII/LXI, broj 7, Zagreb, 24. svibnja 2022.) te 23. prosinca 2022. godine 3. izmjene i dopune (Službeni vjesnik HŽ Infrastrukture d.o.o., godina LII/LXI, broj 14, Zagreb, 23. prosinca 2022.), https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Fspvh.hr%2Fwp-content%2Fuploads%2F2017%2F11%2FPravilnik-o-radu-H%25C5%25BDI_Pro%25C4%258D%25C5%25A1%25C4%2587e-ni-tekst-uklju%25C4%258Divo-sa-7.-izmjenama.docx&wdOrigin=BROWSELINK, pristupljeno u listopadu 2023.
- [10] Pravilnik o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti, načinu i postupku utvrđivanja prisutnosti alkohola, opojnih droga i psihotropnih tvari u organizmu izvršnih radnika željezničkog sustava, Narodne novine, 122/16, 63/20
- [11] Pravilnik o stručnom osposobljavanju izvršnih radnika željezničkog sustava, Narodne novine, 86/17, 63/20
- [12] Kolektivni ugovor HŽ infrastrukture d.o.o., Službeni vjesnik HŽ Infrastrukture d.o.o., godina LII/LXI broj 10, Zagreb, 3. kolovoza 2022., <https://spvh.hr/wp-content/uploads/2023/01/2022-10-Sluz%CC%8Cbeni-vjesnik.pdf>, pristupljeno u listopadu 2023.
- [13] <https://www.sihz.hr/?p=7894>, pristupljeno u siječnju 2023.
- [14] Zakon o radu, Narodne novine 93/14, 127/17, 98/19, 151/22, 64/23
- [15] Zakon o stažu osiguranja s povećanim trajanjem, Narodne novine 115/18, 34/21
- [16] <https://www.szh.hr/index.php/2022/07/19/potpisan-novi-kolektivni-ugovor-u-hz-infrastrukturi-3/>, pristupljeno u siječnju 2023.
- [17] <https://www.szh.hr/index.php/2023/07/26/8324/>, pristupljeno u listopadu 2023.

SAŽETAK

PРАВNA REGULATIVA VAŽNA ZA IZVRŠNE RADNIKE I STROJOVOĐE U ŽELJEZNIČKOME PROMETU

Izvršni radnici važan su dio osiguranja sigurnosti i interoperabilnosti željezničkog sustava. Na njih se primjenjuje cijeli niz željezničkih propisa koje s jedne strane donosi država kroz svoja tijela državne vlasti, a s druge strane poslodavac kroz svoje opće akte odnosno individualne ugovore o radu. Treba istaknuti i prava, obveze i odgovornosti iz rada i na temelju rada koji za te radnike proizlaze iz njihova relevantnoga kolektivnog ugovora. Pravila za izvršne radnike svoje ishodište nalaze i u pravu EU-a kroz izravnu primjenjivost pravnih akata EU-a kao i kroz ostvarenje ciljeva koji su postavljeni kroz direktive EU-a i ostale propise Europske unije. Autori u ovome radu prikazuju pravna pravila koja se odnose na izvršne radnike te razraduju odredbe koje se odnose na uvjete za izvršne radnike, njihovu zdravstvenu sposobnost, stručno usavršavanje, radno vrijeme i drugo.
Ključne riječi: željeznički promet, izvršni radnici u željezničkome prometu, strojovođe, pravna regulativa.

Kategorizacija: stručni rad

SUMMARY

LEGAL REGULATIONS IMPORTANT FOR EMPLOYERS AND TRAIN DRIVERS IN RAILWAY TRANSPORT

Employers in railway transport are an important part of ensuring the safety and interoperability of the railway system. They are subject to a number of railway regulations, which on the one hand are adopted by the state through its state authorities, and on the other hand by the employer through its general acts, i.e. individual employment contracts. It should also be emphasized the rights, obligations and responsibilities which for these workers derive from their relevant collective agreement. The rules for these workers certainly have their origins in EU legislation, through the direct applicability of EU legal acts, as well as through the achievement of goals set through EU directives and other European Union regulations. In this paper, the authors present the legal rules that apply to employers in railway transport, and elaborate on the provisions related to the conditions for these workers, their health capacity, professional training, working hours, and more.

Key words: railway transport, employers in railway transport, train drivers, legal regulations.

Categorization: professional paper

POSTANI ČLAN HDŽI
i iskoristi pogodnosti članstva

ZA PРАВNE OSOBE:

- popusti kod oglašavanja u časopisu *Željeznice 21*
- prilagođena marketing podrška
- povezivanje sa željezničkomstručnom zajednicom

ZA FIZIČKE OSOBE:

- stručna edukacija
- platforma za u stručno usavršavanju
- sudjelovanje na konferencijama, stručnim skupovima i studijskim putovanjima

Pronađite pristupnicu na www.hdzi.hr

ili

zatražite informacije na hdzi@hdzi.hr

